

keppi ja porkkana

Valtiosektorin tiedote 4/2012

KUVA: JOUNI KALLIO

TÄSSÄ NUMEROSSA

- Arvostetaanko valtiolla asiantuntijuutta?
- Joustavat työaikajärjestelyt
- KEHU käynnissä
- Valtion tutkimuslaitosuudistus käsittelyssä

PÄÄKIRJOITUS

Arvostetaanko valtiolla asiantuntijuutta?

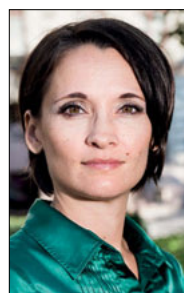
Valtion henkilöstömäärä on vähentynyt vuosien mittaan merkittävästi. Vuonna 2000 valtiolla työskenteli noin 124 000 henkilöä, kun vastaava luku oli vuonna 2011 enää 85 000. Valtion henkilöstön koulutusaste on puolestaan noussut tasaisesti. Vuonna 2011 alemman korkeakouluasteen omaavia oli jo yli 12 %, ylemmän korkeakouluasteen omaavia yli 25 % ja tutkijakoulutuksen omaavia noin 4 % koko henkilöstöstä.

Entä mitä on tapahtunut valtion henkilöstön palkkaukselle viime vuosien aikana? Valtion palkkauksellisen aseman yleisiin työmarkkinoihin nähden on hieman parantunut viimeisen viiden vuoden aikana. Valtio on mennyt keskiansioissaan yksityisen sektorin ohi. Tilastoja pintapuolisesti tutkineet väittävät, että valtio on palkkajohtaja.

Valtion palkkauksellisen aseman eniten parantunut kaikkein vaatimattomimmissa tehtävissä. Vastaavasti vaativissa tehtävissä palkkauksellisen aseman parantuminen on ollut vähäistä ja johdotehtävissä palkkauksellinen asema on jopa heikentynyt. Tilastot osoittavat sen, että avustavissa tehtävissä oleva henkilöt ansaitsevat tällä hetkellä 125 % yleisiin työmarkkinoihin nähden, kun vastaava luku on asiantuntijatehtävissä 80–87 %, yksikönpäälliköillä 74 % ja virastopäälliköillä enää 68 %. Vastaavat luvut olivat vuonna 2000 110 %, 76–82 %, 71 % ja 72 %. Valtiolla vallitsee selkeä palkkauksellinen kaksoisepätasapaino.

Ulkoistamisten ja virkojen täyttämättä jättämisten johdosta valtion akavalaisen asiantuntijoiden tehtävät ovat entistä vaativampia. Valtion työmarkkinalaitos on todennut jo vuosia sitten, että selvitykset valtiohallinnon henkilöstön ansiotasosta osoittavat, että palkkakilpailukyky on riittämätön erityisesti ylimmän johdon osalta ja esimies- ja asiantuntijatehtävissä. Julkisan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry:n keskeisimpänä tavoitteena onkin seuraavissa keskus- ja virastotason sopimusratkaisuissa edellä mainitun epäkohdan korjaaminen. Akavalainen asiantuntija on arvostuksensa ansainnut, myös rahallisesti mitattuna.

Rauhallista Joulun odotusta

Tarja Niemelä

valtion neuvottelukunnan
puheenjohtaja, JUKO
neuvottelupäällikkö, Suomen Lakimiesliitto

Joustavat työaikajärjestelyt

Valtion työaikasopimuksen mukaan virastoissa voidaan käyttää joustavia työaikajärjestelyjä

Pidennetyssä työajassa

voidaan sopia normaalin virasto- tai viikkotyöajan sijaan pidemmästä säännöllisestä työajasta. Tällöin säännöllinen viikoittainen työaika voi olla enintään 40 tuntia viikossa. Palkkaa korotetaan siten että se vastaa työajan pidennystä. Korvattavaa ylityötä voi syntyä, jos tehty työaika ylittää esimiehen määräyksestä sekä ylityökykyksen että oman sovitun työajan.

Yksilöllisestä työajasta

voidaan sopia tehtävissä, joita tehdään pääosin muualla kuin varsinaisella virka- tai työpaikalla tai joiden erityisluon-

teeseen se muutoin soveltuu. Tällöin työnantaja täsmentää asianomaisen työn tavoitteet ja työtehtävät sekä seuraa niiden toteutumista.

Virkamies tai työntekijä huolehtii itse työajan tasoittumisesta keskimäärin säännölliseksi viikoittaiseksi työajaksi ja pitää työaikakirjanpitoa tekemistään työtunneista. Korvattavaa lisä- tai ylityötä ei synny.

Tiivistetyssä työajassa

viikoittaisen säännöllisen työajan työtunnit tehdään etukäteen siten, että viikoittain yksi työpäivä voidaan antaa vapaaksi. Työ-

tuntien kerryttämisessä ja vapaaksi antamisessa käytetään työaikapankkia.

Joustavat työaikajärjestelyt ovat vapaaehtoisia sekä työnantajalle että työntekijälle. Työaikajärjestelyjä käsitellään luottamusmiesten tai muiden henkilöstön edustajien kanssa ennen kuin ne otetaan virastossa käyttöön. ■

Riitta Saikkonen-Heinonen

Päällikö, Suomen Psykologiliitto

Tiivistetyssä tahdissa neljä päivää viikossa

Verotarkastaja **Antti Saaren** työtehtävät ovat hyvin itsenäisiä. Työhön ei kuulu asiakaspalvelua tai päivystystä, eivätkä tehtävät ole aikaan tai paikkaan sidottuja. ”Teemme tarkastuksia pareittain, joten toisen ollessa poissa voi pari hoitaa asiakkaan mahdolliset verotoimitukseen tulevat kysymykset.”

Tiivistetty työaika on Antti Saarelle sopiva työajanmuoto. ”Oma vireystilani on parhaimmillaan iltapäivällä ja illalla, kun työpaikalla on rauhallista ja hiljaista.” Tehdesään kolmen hengen porukassa verotarkastuksia Joensuussa, hän teki neljän päivän aikana viiden päivän työt. ”Työt tein liukuman puitteissa, erityisesti ilta-aikaan. En ole mikään aamuihminen ja siksi tiivistetty työaika sopi minulle. En huomannut väsymystä neljän päivän aikana tai jälkeen, vaan järjestely sopi minulle.” Saari piti yleensä perjantait vapaana, mutta tarpeen vaatiessa jonkun toisen päivän viikolta.

”Esittelin toiveeni esimiehelleni, ja perustelujen jälkeen hän hyväksyi tiivistettyyn työaikaan siirtymisen. Asiaa kerrottiin lähimmille kollegoilleni. Esimiehellä ei ollut aikaisempaa kokemusta tiivistetyn työajan teettämisestä, mutta asia toimi ongelmitta”, Saari kertoo. Työaikajoustoista sovitaan yleensä määräaikaaisesti, joten sopimus voidaan purkaa, jos se ei tydytä molempia osapuolia. Saari toivoikin, että työajanjoustoista viestittäisiin enemmän. ”Kaikki jousto on tervetullutta tämän päivän työelämässä.” ■ (MS)

Pitkät päivät ja korotettu palkka

TM Keijo Norvanto tekee **pidennettyä työaika** ulkomministeriön viestintäyksikön päällikkönä. Työhön kuuluvat kiireelliset ja välillä ennakoimattomat työtehtävät sekä viestinnän pitkäjänteinen kehittäminen. ”Meillä on käynnissä toimuksellisen työn uudelleen organisointi, ja samalla meidän tulee olla valmiina mahdollisiin kiireellisiin viestintätehtäviin”, Norvanto kertoo parinkymmenen hengen verkko- ja ajankohtaisviestintään keskittyneestä yksiköstään.

Keijo Norvanto on tehnyt pidennettyä työaika pariin otteeseen. Pidennetty työaika on tarkoittanut hänen kohdallaan neljää viikkotuntia perinteiseen virka-aikaan lisää, ja hän on saanut siitä rahallisen korvauksen. ”Esimieheni ehdotti minulle harkittavaksi pidennettyä työaika. Sopimus tehtiin ja tehdään aina määräajaksi. Ennen aloittamista selvitimme, mitkä asiat ja projektit vaativat työpanosta. On hyvä pysähtyä ja määritellä, miksi pidennettyä työaika tarvitsee. Puolen vuoden jälkeen kävimme esimieheni kanssa keskustelun uudelleen, eräänlaisen välitarkastelun.”

Norvanto on tyytyväinen esimiehensä aktiivisuuteen puuttua kertyneisiin saldotunteihin ehdottamalla pidennettyä työaika. ”Olen huomannut, että saldotunnit, harmaa työ ja byrokratia ovat vähentyneet, eikä ylityöluopia tarvitse erikseen anoa. Myös työaika ja vapaa-aika erottuvat.” Harmaalla työllä hän tarkoittaa asiantuntijoiden tapaa jatkaa kotona töitä työpäivän jälkeen uusien teknisten laitteiden sen mahdollistaessa.

”Teen kaikki tunnit työpaikalla. Siksi on tärkeää kertoa kollegoille ja omille alaisille, mistä on kyse, jottei luo sellaista kulttuuria ympärilleen, että kaikkien olisi istuttava töissä pidempiä päiviä.” Keijo Norvanto arvostaa työajanjoustoa ja onkin ajatellut ehdottaa uudelle esimiehelleen pidennettyä työaika taas seuraavaksi puoleksi vuodeksi. ■ (MS)

Keppi ja porkkana kyselee lukijoiltaan näkemystä ja kehitysideoita.

Vastaa sähköpostiisi
kolahtavaan kyselyyn!

Joustavasti pitkin viikkoa

YTM **Mirko Laakkonen** tekee töitä Saimaan rannoilla. Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen hallinnoiman Saimaan lohikalat -hankkeen projektipäällikkönä hän kiittää edistämässä lohikalajien kestävästä kalastuksesta. Työnkuvaan kuuluvat tapaamiset kalastusalueiden ja osakaskuntien kanssa, messuille ja markkinoille osallistuminen, esitelmät ja mediasuhteiden hoitaminen. Autolla ajaa on paljon ja tapaamisia on toisinaan viikon jokaisena päivänä, ja ne sijoittuvat vaihdellen aamuun ja iltaan. ”Välillä olen koko viikon reissussa, välillä on toimistoviikkoja”, Laakkonen kertoo. ”Olen tyytyväinen työhöni, se on kiinnostavaa.”

Mirko Laakkonen tekee **yksilöllistä työaika**. Hänellä on nimetyt työtehtävät, jotka hän hoitaa joustavasti pitkin viikkoa. Laakkosella on normaali virka-aika, mutta työviikko maanantaista sunnuntaihin. ”Hyvää on se, ettei minun tarvitse hakea jokaista viikonloppureissua varten lupaa, vaan merkitseen vain kirjanpitooni tehdyn työajan.”

Käytännössä työaika kirjataan ylös ja hyväksytetään esimiehellä säännöllisesti. Mirko Laakkonen kertoo olleensa itse aktiivinen ja toivoneensa yksilöllistä työaika. ”Mielestäni kaikki matka-aika tulisi korvata työntekijälle, mutta mahdollisuus yksilölliseen työaikaan on parannus. Miinuksena on, etten saa mitään ylityökorvauksia”. Laakkonen toivookin, että jäykästä järjestelmästä päästäisiin eroon, sillä hän uskoo monen työnkuvaan kuuluvan samantyyppisiä tehtäviä ja monia matkapäiviä. ■ (MS)

KEHU käynnissä

Keskushallinnon uudistamistyössä valmistellaan eri vaihtoehtoja hankkeen etenemiselle. Aikaa on vuodenvaihteeseen, jolloin esitysten tulee olla valmiina. Sen jälkeen maan hallitus tekee ratkaisuja.

Hallitus linjasi kesäkuussa 2012, että valtioneuvostosta muodostetaan toiminnallisesti ja taloudellisesti nykyistä yhtenäisempi rakenteellinen kokonaisuus seuraavasta hallituskaudesta alkaen. Tavoitteena on luoda mahdollisuudet valtioneuvoston yhtenäiselle toiminnalle ja resurssien tehokkaalle käytölle. Linjauksen mukaan valtioneuvoston tulee olla yhtenäinen kokonaisuus, joka on hallituksen tehokas ja asiantunteva työväline.

Hankkeen sihteeristö on laatinut ehdotuksen toimenpiteistä, joista hankkeen valmisteluryhmässä ei tosin ole yksimielisyyttä. Sihteeristö ehdottaa muun muassa ministeriöiden toimintamäärärahojen kokoamista yhteen, virkojen muuttamista valtioneuvoston yhteisiksi ja ministeriöiden hallinto- ja palvelutoimintojen kokoamista valtioneuvoston hallintoyksiköksi.

Perustettavan uuden hallintoyksikön tehtävänä on johtaa, yhteen sovittaa ja kehittää valtioneuvoston ja sen ministeriöiden hallintoa, sisäistä toimintaa ja talouden suunnittelua ja määrärahoja sekä ohjata ja tuottaa yhteisiä hallinnollisia, taloudellisia ja virastopalveluja sekä toimitila- ja turvallisuuspalveluita.

Hallintoyksikkö ehdotetaan organisoitavaksi joko sijoittamalla se jonkun ministeriön osastoksi (esim. valtioneuvoston kanslia), muodostamalla valtioneuvoston yhteinen hallinto- ja palvelutoiminnoista vastaava erillinen yksikkö (ministeriön rinnastettava yksikkö) tai muodostamalla hallinto- ja palvelutoiminnoista vastaava ministeriö.

Suunnitelmien aikataulu pähkinänkuoressa on seuraava: Hallituksen esitys annetaan eduskunnalle budjettilakina syksyllä 2013, valtioneuvoston virat muuttuisivat valtioneuvoston yhteisiksi syyskuun alusta 2014 ja toimintamäärärahat valtioneuvoston yhteiseksi vuoden 2015 alusta. Hallintoyksikkö aloittaa kaavailun mukaan toimintansa syyskuun alusta 2014.

Tavoiteaikataulu on mielestäni osin epärealistinen. Lisäksi aikataulun osalta on ristiriita sen suhteen, että valtioneuvoston virat muuttuisivat yhteisiksi syyskuun alusta 2014, mutta toimintamäärärahat seuraavan vuoden alusta. ■

Markku Nieminen

Neuvottelupäällikkö JUKO

Valtion tutkimuslaitosuudistus käsittelyssä

Alvaltiosihteerin **Timo Lankisen** ryhmä ehdottaa organisaatio- ja rahoitusjärjestelmän uudistamista sekä yliopistojen ja tutkimuslaitosten yhteistyön tiivistämistä.

Laitoksia yhdistetään

Valtiolla on nykyisellään 18 tutkimuslaitosta. Näistä ryhmä on jättänyt tarkastelun ulkopuolelle Ulkopoliittisen instituutin. Mm. Eviran ja Säteilyturvallisuuskeskuksen esitetään jäävän toimimaan nykyisessä muodossaan. Kuluttajatutkimuskeskus ja Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos ehdotetaan liitettäväksi Helsingin yliopistoon.

Lopuista yhdestätoista tutkimuslaitoksesta ja eräistä muista yksiköistä ehdotetaan muodostettavaksi viisi uutta tutkimus- ja kehittämiskeskusta. Yhdistää halutaan mm. Ilmatieteen laitos ja Suomen ympäristökeskus samoin VTT, Geologian tutkimuskeskus ja Mittatekniikan keskus. Maa- ja metsätalousministeriön alaiset Metla, MTT ja RKTL esitetään fuusioitavaksi, samoin kuin Sosiaali- ja terveysministeriön alaiset Työterveyslaitos (TTL) ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL).

Organisaatiouudistukset ovat vaativia, mutta monissa uudistuksissa nähdään myönteisiä puolia. Ammatillisten keskusjärjestöjen kannanotoissa on vastustettu THL:n ja TTL:n yhdistämistä, sillä järjestöt haluavat turvata työelämän tutkimuksen. Myös siihen on kiinnitetty huomiota, että molempien laitosten henkilöstö on vastikään joutunut käymään läpi merkittävät uudistukset.

Rahoitusjärjestelmä uusiksi

Suurin mullistus aiheutuisi rahoituksen muuttamisesta esitetyllä tavalla. Työryhmä esittää, että 150 M€ eli lähes puolet tutkimuslaitosten budjettirahoituksesta siirrettäisiin valtioneuvoston ohjattavaksi hallituksen melko välittömiä selvittelytar-

peita varten (30 M€) ja toisaalta Akatemian yhteyteen jaettavaksi ns. strategisesti suunnatun tutkimuksen rahoitukseen (120 M€). Molemmat siirrettävät rahoituserät muuttuisivat kilpailutettaviksi.

Akava on kannanotossaan esittänyt huolestuneisuutensa rahoitusesityksen vaikutuksista tutkimuksen edellytyksiin. Kilpailutettavan rahoituksen määrää pidetään ehdottomasti liian suurena. Ongelmia tulee myös silloin, kun laitokset tarvitsevat ulkoista rahoitusta hakiessaan omaa rahaa eli vastinrahoitusta. Vaarana on myös määräaikaisuuden lisääntyminen tutkimuslaitosten omaehtoisen tutkimuksen heikentyminen. Ryhmän esittämiä tavoitteita voitaisiin Akavan mielestä saavuttaa myös paremmalla tulosoikeudella.

Merkittäviä päätöksiä joulukuussa

Kataisen hallitus on käsitellyt ehdotusta iltakoulussaan lokakuussa. Hallitus linjaa, että organisaatioita on muutettava ja rahoitusjärjestelmää kehitettävä tilaajaparrusteisemmaksi. Hallitus tekee tarkemmat linjaukset joulukuussa. Työryhmän ehdotuksista on tutkimuslaitoksilta ja sidosryhmiltä pyydetty lausunnot marraskuun puoliväliin mennessä.

Akavalaisten julkisen sektorin neuvottelujärjestö JUKO on perustanut taustaryhmän koordinoimaan uudistukseen vaikuttamista. Samoin on perustettu hallinnonalakohtaisia taustaryhmiä, joissa toimivat luottamusmiehet ja liittojen asiamiehet. JUKOn tehtäväksi jää uudistuksista päättämisen jälkeen huolehtia henkilöstön asemasta muutoksessa ja mm. uusien palkkausjärjestelmien pystyttämisestä uusiin laitoksiin. ■

Jari Lehto

toiminnanjohtaja

Luonnontieteiden Akateemisten Liitto LAL

Liittojen valtiosektorin asiamiehet:

Agronomiliitto

Mari Raininko, asiamies
Puh. (09) 2511 1642, 040 901 1642
mari.raininko@agronomiliitto.fi
www.agronomiliitto.fi

Akavan Erityisalat

Kalevi Juntunen, asiamies
puh. 0201 235 351, 040 582 2780
kalevi.juntunen@akavanerityisalat.fi
www.akavanerityisalat.fi

Driftingsenjörsförbundet i Finland, DIFF

Kristina Morberg, t.f. verksamhetsledare
Tfn. (09) 4767 717
kristina.morberg@diff.fi
www.diff.fi

Luonnontieteiden Akateemisten Liitto LAL

Jari Lehto, toiminnanjohtaja
puh. (09) 2511 1661, 0400 667 045
jari.lehto@luonnontieteilijat.fi
www.luonnontieteilijat.fi

Metsänhoitajaliitto

Tapio Hankala, toiminnanjohtaja
puh. (09) 6840 8112
tapio.hankala@metsanhoitajat.fi
www.metsanhoitajat.fi

Suomen Ekonomiliitto SEFE

Tuomas Viskari, asiamies
puh. 0400 4582 36
tuomas.viskari@sefe.fi
www.sefe.fi

Suomen Lakimiesliitto

Tarja Niemelä, neuvottelupäällikkö
puh. (09) 8561 0346
tarja.niemela@lakimiesliitto.fi
www.lakimiesliitto.fi

Suomen Psykologiliitto

Riitta Saikkonen-Heinonen, pääsihteerin
puh. (09) 6122 9177, 040 579 1513
riitta.saikkonen@psyli.fi
www.psyli.fi

Tekniikan akateemiset TEK

Pia Hiltunen, asiamies
puh. (09) 2291 2223
pia.hiltunen@tek.fi
www.tek.fi

Tradenomiliitto TRAL

Katariina Tirri-Nuotto, työsuhdelakimies
puh. 0201 55 8810
katariina.tirri-nuotto@tral.fi
www.tral.fi

Uusi Insinööriliitto UIL

Juha Särkkä, julkisen sektorin asiamies
puh. 0201 801 843
juha.sarkka@uil.fi
www.uil.fi

Yhteiskunta-alan korkeakoulutetut ry

Arja Laine, asiamies
puh. 010 231 0355
arja.laine@yhteiskunta-ala.fi
www.yhteiskunta-ala.fi

Ympäristöasiantuntijoiden keskusliitto YKL

Arja Varis, edunvalvontapäällikkö
puh. (09) 622 68510, 0400 488 516
arja.varis@ykl.fi
www.ykl.fi

Vastaava toimittaja: Agronomiliitto, Mari Raininko, p. (09) 2511 1642, mari.raininko@agronomiliitto.fi
Toimitus: Agronomiliitto, Maija Soljanlahti
Osoitelähde: jäsenliitot